

Digitaal nieuws

Nieuwsbegrip is een digitaal nieuwsbericht dat iedere week wordt geschreven door een auteursgroep van het CED Rotterdam. Dat bericht gaat over een actuele en voor leerlingen belangrijke gebeurtenis. Op maandagochtend geven leerlingen per mail aan waarover zij een tekst willen. Aan die tekst, die op vijf niveaus wordt geschreven, zijn opdrachten verbonden waardoor de leerlingen leren hoe ze een tekst beter kunnen begrijpen. Deze eenvoudige vorm van Nieuwsbegrip wordt op de pilotscholen ingezet. Scholen kunnen de basislicentie van Nieuwsbegrip uitbreiden met een aantal opties. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld oefenen met nieuw geleerde woorden op de computer en de leraar kan toetsen maken om te controleren of de leerlingen de woorden kennen. Daarnaast kan de leerkracht ervoor kiezen meer lessen te geven over het hanteren van strategieën. Tot slot kunnen extra lessen gegeven worden over het schrijven van teksten. Leerlingen hebben de mogelijkheid de schrijfproducten te plaatsen op de site van Nieuwsbegrip XL. Tot nu toe zijn de pilotscholen tevreden met de eenvoudige vorm van Nieuwsbegrip; de uitgebreide versie kost veel meer tijd.

Kidsweek

Een andere manier om met actuele teksten te werken is Kidsweek. De Kidsweekkrant valt op donderdag op de schoolmat: 45 exemplaren per week voor € 380,00 per jaar! Bij de krant zit een opdrachtenboekje. De pilotscholen werken er op verschillende manieren mee.

Bijvoorbeeld:

- De kinderen lezen Kidsweek Junior op één vast moment en waar mogelijk op vrije momenten (en nemen de krant mee naar huis).
- Een school koppelt aan het lezen een verwerkingsactiviteit. De kinderen mogen bijvoorbeeld de nieuws-puzzel maken. Hiermee wordt bevorderd dat ze de krant grondig lezen. Ook worden onderwerpen uit de krant met de klas besproken.
- Een school behandelt de zeswekelijkse nieuwswor- den en/of de zes nieuwsplaatsen. Hierdoor bouwen de kinderen een actuele woordenschat en topografische kennis op.

Het toegevoegde opdrachtenboekje 'Actueel onder- wijs' biedt de mogelijkheid om n.a.v. de krant een les begrijpend lezen of wereldoriëntatie te geven.

Sinds januari j.l. verschijnt van dezelfde uitgever het blad 7 Days. Deze krant is vergelijkbaar met Kidsweek en is bedoeld voor leerlingen vanaf 10 jaar.

Welke vorm of welk medium u ook kiest, bij de pilot- scholen resulteert het gebruik van actuele teksten in een grote betrokkenheid van de leerlingen bij het lezen.

Begrijpend lezen en de zaakvakken

Op de pilotscholen wordt ook binnen het zaakvak- onderwijs aandacht besteed aan begrijpend lezen. Uitgangspunt is het op een natuurlijke manier toepassen van een beperkt aantal strategieën (uit Nieuwsbegrip of Kidsweek). Dus niet vooraf ingewikkeld gaan doen, maar gewoon per tekst bezien welke strategie je nodig hebt om de tekst te begrijpen. Op deze manier komen de belangrijke strategieën vanzelf aan bod. Voorafgaand aan het lezen van een zaakvaktekst worden de moeilijke woorden of begrippen uitgelegd. 'Die hoeven dan tijdens de les niet meer uitgebreid aan bod te komen en dit helpt kinderen echt. Ze kunnen de inhoud van de tekst dan veel beter plaatsen', aldus Wilma Buster.

Basisschool De Hoge Waai in Raamsdonk werkt met een koppeling tussen de biologieteksten uit Leefwereld en het studerend lezen in de groepen 7 en 8. Een voor- beeld is de strategie 'samenvatten'. Hardop denkend doet de leerkracht voor hoe je een tekst (over vogels in het voorjaar) kunt samenvatten. Vervolgens maakt zij samen met de leerlingen een samenvatting op het bord.

Bij instructie in het gebruik van strategieën is het vooral belangrijk dat de leerkracht aan leerlingen laat zien wat ze doet als ze een tekst leest. De leerkracht verwoordt hardop haar leesgedachten en gebruikt alleen strategieën waarvan de leerlingen bij deze tekst profijt ervaren. Juist bij het lezen van zaakvakteksten kun je leerlingen laten ervaren dat het gebruiken van strategieën nuttig is. Door samen te vatten onthoud je de hoofdzaken makkelijker en kun je je beter voorbereiden op het proefwerk.

Wat we met deze aanpak bereiken is dat de tekst centraal staat en niet de strategie. In een zaakvakles, maar ook in een les Nieuwsbegrip, is begrijpend lezen een vaardigheid die wordt ingezet. De inhoud van de tekst, de nieuwe woorden en begrippen en de vragen van leerlingen over het onderwerp staan centraal. 'Door teveel nadruk op strategieën te leggen wordt een tekst kapotgelezen en snappen leerlingen niet meer waar het over gaat', aldus de leerkrachten van de Hoge Waai.

Over het combineren van zaakvakken met begrijpend lezen zijn alle leerkrachten enthousiast. Je slaat zo twee vliegen in een klap en hebt dus meer tijd voor o.a. de zaakvakken. Een verademing.

Doen we het nog goed, vinden ze het nog leuk? Toetsen dus

Met de nieuwe manier van begrijpend lezen willen de scholen bereiken dat de leerlingen teksten beter begrijpen en meer betrokken zijn. Met het afnemen van een aantal toetsen houden ze de vinger aan de pols. In de eerste plaats blijven de scholen de Citotoetsen voor begrijpend lezen afnemen. Voor de groepen 5 t/m 8 betekent het dat de leerkracht slechts één meetmoment heeft. Dat vinden de scholen te weinig. Vandaar dat de pilotscholen ook de toetsen afnemen van Goed Gelezen! (versie 2). Deze methode biedt 6 toetsen per leerjaar en zijn prima te gebruiken door scholen die niet met deze methode werken. Op deze manier heeft de leerkracht toch genoeg gegevens om een indruk te krijgen van de begrijpend lezen-vaardigheid van de leerling. Tot slot nemen de scholen de toetsen van Nieuwsbegrip af. Om te achterhalen of leerlingen nu méér gemotiveerd zijn om te lezen of er juist een aversie tegen hebben nemen de scholen twee keer per jaar een vragenlijstje bij de leerlingen af.

Het is leuk dat het gaat over iets dat ècht gebeurd is! Ik vind het spannend om te lezen over aardbevingen en vliegtuigrampen!

De eerste bevindingen

Duidelijk is dat de motivatie van leerlingen voor het lezen van de teksten over actuele onderwerpen groot is. Kinderen waarderen de actualiteit en vinden het leuk om samen over de nieuwsonderwerpen te praten. "Het is leuk dat het gaat over iets dat ècht gebeurd is", "Ik vind het spannend om te lezen over aardbevingen en vliegtuigrampen".

Een aantal leerlingen geeft expliciet aan het nieuws nu beter te volgen dan voorheen (uitbreiding kennis van de wereld). "Ik kijk nu vaker naar het nieuws, want ik wil er wel over mee kunnen praten". Zo vertelden de leerlingen van de Sint Maartenschool in Halsteren dat ze het maar niets vonden dat de tekst van Nieuwsbegrip voorafgaand aan de herfstvakantie van 2009 ging over egels. Ze wilden een tekst over de DSB-Bank!

We blijven de leesmotivatie volgen. We hebben onder andere het onderzoek naar de waardering van begrijpend lezen voor leerlingen op de pilotscholen herhaald. De waardering voor begrijpend lezen is gestegen en gemiddeld geeft nu tussen de 45 en 65% van de leerlingen aan begrijpend lezen leuk te

vinden, ook de leerlingen in de bovenbouw. De pilotscholen hebben het evalueren van de leesmotivatie opgenomen in hun toetskalender voor begrijpend lezen.

Als het gaat om de resultaten op methodeonafhankelijke toetsen, zijn de volgende gegevens een eerste indicatie voor de opbrengsten van de pilot.

	2006	2007	2008	2009
A BL	60%	68%	68%	73%
A WS	63%	56%	57%	62%
B BL	68%	71%	80%	79%
B WS	65%	65%	67%	73%
C BL	76%	75%	78%	78%
C WS	75%	78%	74%	65%

Percentage opgaven goed op school A, B en C op de onderdelen Begrijpend lezen (BL) en Woordenschat (WS) van de Cito Eindtoets.

De resultaten op de Cito eindtoets op de pilotscholen laten zien dat de scores op het onderdeel begrijpend lezen minimaal op hetzelfde niveau blijven. Voor woordenschat geldt zelfs dat de resultaten het afgelopen jaar op twee van de drie scholen zijn gestegen. Uiteraard is het van belang de resultaten over een langere periode te volgen en ook de gegevens van het Cito LVS erbij te betrekken.

Wat vindt de inspectie ervan?

Veel scholen zijn huiverig om het werken met de gebruikelijke methodes voor begrijpend lezen los te laten. De inspectie ligt op de loer en zou je als school een slechte beoordeling kunnen geven voor je leerstofaanbod. Niemand wil immers op internet verschijnen met rode cijfers!

In het voorjaar van 2009 is de inspectie op bezoek geweest bij De Biëncorf in Oosterhout en het volgende citaat uit het inspectierapport zegt ons inziens genoeg:

“Basisschool De Biëncorf kiest, gezien haar leerlingenpopulatie, terecht voor een grote nadruk op het taal-leesonderwijs. In de afgelopen periode heeft zij sterk geïnvesteerd in de verbetering van het technisch lezen, het woordenschatonderwijs, het begrijpend lezen en het verhogen van het leesplezier. De combinatie van materialen voor taal en lezen zorgt voor taalaanbod dat dekkend is voor de kerndoelen Nederlandse taal en dat in hoge mate is afgestemd op de taalbehoeften van de leerlingen.”

Begrijpend lezen, maar dan anders

We hopen dat u dit artikel met plezier heeft gelezen. Mogelijk bent u gestimuleerd om ook op uw school eens nader te onderzoeken hoe het staat met het aanbod en de motivatie van uw leerlingen voor begrijpend lezen. ‘Besteden wij wel voldoende tijd aan de zaken die ertoe doen bij begrijpend lezen? Lezen onze leerlingen wel voldoende en met plezier? Is er aandacht voor het toepassen van leesstrategieën in “echte” leessituaties?’

Marieke Boers is adviseur Taal en **Joop Stoeldraijer** is senior adviseur Taal. Beiden zijn werkzaam bij Edux Onderwijsadvies.

Literatuur

- Begrijpend lezen anders, beter en leuker!
Marieke Boers en Joop Stoeldraijer
In: Redax Magazine, januari 2010
- Motivation and Engagement in Reading Instruction
J.T. Guthrie, 2002